

I.:G.:M.:A.:A.:U.:

**MASONERIA UNIVERSALĂ
MAREA LOJA NAȚIONALĂ DIN ROMÂNIA**

**R.:L.: Ernest Renan Nr. 417 Or.: Sibiu
R.:L.:C.: „Gnosis” Nr. 3C Or.: Sibiu**

F.: Sorin RADU

**ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD
ÎN TRE REGIONALISM ȘI NAȚIONALISM**

- 18 februarie 6017 A.:L.: Or.: Sibiu -

Alexandru Vaida-Voevod a fost unul dintre liderii marcantă ai Partidului Național Român din Transilvania, apoi al Partidului Național Țărănesc și unul dintre cei mai importanți lideri politici din România interbelică. Vaida-Voevod a debutat ca un ferm susținător pentru drepturile naționale a românilor din Ardeal. A ocupat timp de trei mandate funcția de Președinte al Consiliului de Miniștri, remarcându-se și la conducerea Ministerului de Interne și a Ministerului de Externe. A sprijinit regimul autoritar al regelui Carol al II-lea, motiv pentru care i-a părăsit pe național-țărăniști și a întemeiat propria organizație politică, Frontul Românesc. După instaurarea monarhiei autoritare a fost numit consilier regal, iar șeful statului l-a folosit pentru a-și justifica regimul, mizând pe credibilitatea unor politicieni cu experiență, care erau fideli monarhiei.

A beneficiat de o educație universitară aleasă, urmând cursurile Facultății de Medicină a Universității din Viena. În perioada studenției, el a devenit membru al societății „România Jună” și s-a implicat în politică. Pe de o parte, el a devenit prieten cu medicul Aurel C. Popovici, prieten al moștenitorului tronului austro-ungar, arhiducele Franz Ferdinand. Apropierea de cei doi va avea efecte majore asupra ideilor sale politice, asumându-și planurile de federalizare pe baze naționale a Imperiului Austro-Ungar, care ar fi urmat să ducă la crearea Statelor Unite ale Austriei Mari, formate din 15 state federale. Asasinarea în 1914 a arhiducelui Franz Ferdinand a determinat abandonarea acestor planuri. În cercurile intelectuale vieneze se va împrieteni cu Karl Lueger, președinte al Partidului Creștin Social și primar al Vienei.

Luger privea cu simpatie cauza românilor din Transilvania, dar era cunoscut și pentru ideile antisemite, situație care mai târziu va influența activitatea politică a lui Vaida.

Întors în Transilvania, Alexandru Vaida Voevod s-a implicat în activitatea Partidului Național Român, fiind prezent în mai toate evenimentele marcante ale perioadei. Începând cu anul 1906, va deține mai multe mandate de deputat în Parlamentul de la Budapesta până în 1918 și, totodată, membru al conducerii centrale a PNR. În această calitate, el a citit, în octombrie 1918, în Parlamentul din Budapesta, proclamația de independență a românilor din Imperiu. Ulterior, el a fost ales membru al Marii Adunări Naționale, care a votat, în unanimitate, la 1 Decembrie 1918, Unirea Transilvaniei cu România. Alexandru Vaida Voevod a devenit membru al Guvernului autonom al Transilvaniei, Consiliul Dirigent, prezidat de Iuliu Maniu.

După Conferința de Pace, existența Consiliul Dirigent era socotită inutilă de majoritatea politicianilor din România Mare. Însă gruparea Maniu-Vaida-Voevod avea dubii că unirea deplină ar fi soluția bunăstării Transilvaniei, mai ales după experiențele neplăcute din timpul Conferinței. La 4 februarie 1920, ședința Clubului parlamentar al Partidului Național Român a luat în dezbatere problema continuității Consiliului Dirigent. Proiectul lui Iuliu Maniu prevedea metamorfozarea Consiliului în mai multe directorate ale administrației centrale, prin care ardelenii să controleze administrația provinciei. De partea sa nu a avut decât 33 de membri ai Clubului – din 117 –, restul îmbrățișând proiectul lui Vasile Goldiș, care prevedea unirea deplină. Vaida a susținut public ideea existenței unui particularism autonom al Transilvaniei de dinainte de 1867, pe care dorea să-l valorifice politic după 1918. Sub raport administrativ, aprecia vaida, România nu putea fi guvernată dintr-un singur centru decât în linii generale. El propunea împărțirea țării în patru-șase provincii autonome, cu parlamente alese prin sufragiu universal, dar cu competențe limitate, după modelul Consiliului Dirigent. În fruntea fiecărei provincii, susținea Vaida, trebuia să fie un guvernator, iar peste aceste structuri să-și exercite puterea legislativă un parlament unic al Regatului.

Consiliul Dirigent, cu sediul în Sibiu, avea puteri legislative și executive largi. Se supunea Bucureștiului doar în probleme militare și de politică externă, căi ferate și câteva domenii de jurisdicție națională. Consiliul era alcătuit din doi social-democrați, trei independenți și zece membri ai Partidului Național. Consiliul Dirigent a trecut la organizarea unei administrații românești descentralizate în Transilvania și a luat măsuri în toate domeniile vieții juridice, economice, sociale, culturale și chiar politice. Între realizările mai importante se remarcă legea agrară și legea electorală (august 1919). Argumentul menținerii temporare a unei asemenea stări, invocat de transilvăneni, rezida în condițiile istorice diferite în care a evoluat poporul român de peste munți, situație ce a generat existența pe acest teritoriu a unor legi și instituții diferite. La aceasta se adăuga situația specifică a începutului de decembrie 1918, când războiul abia se terminase, tratativele de pace nu începuseră, vechea Românie se resimțea de pe urma distrugerilor provocate de război și de ocupația germană.

În consecință, autonomia provizorie și limitată în timp hotărâtă prin Rezoluția de la Alba Iulia apărea ca o necesitate practică. În Transilvania trebuia să se organizeze o viață de stat românească și să se întreprindă măsuri energice în toate compartimentele, care să grăbească uniformizarea deplină a situației din provincie cu vechea Românie.

Odată cu deschiderea lucrărilor primului Parlament ales în baza sufragiului universal, la 20 noiembrie 1919, Marele Sfat Național s-a autodizolvat. Acest lucru atrăgea după sine, în mod automat, și desființarea Consiliului Dirigent, dar o parte a oamenilor politici, în frunte cu Iuliu Maniu, nu erau de acord. Ei considerau că nu era momentul ca acest organ autonom să fie desființat, deoarece nu s-au făcut încă pași însemnați pe calea unificării politico-administrative. La scurt timp însă, în rândul

transilvănenilor și mai ales în cadrul Comitetului Executiv al Partidului Național Român, apar critici tot mai virulente la adresa menținerii Consiliului Dirigent. Disputa în jurul desființării Consiliului Dirigent a fost curmată în mod autoritar la 4 aprilie 1920 prin publicarea în „Monitorul Oficial” a unui decret-lege, semnat de prim-ministrul Alexandru Averescu și Regele Ferdinand I care dizolva acest organism autonom, atribuțiile lui trecând asupra guvernului de la București.

Dacă în mediile politice din Vechiul Regat decizia a fost primită cu satisfacție, reprezentanții Partidului Național au protestat vehement față de acest act al guvernului de la București, cerând anularea lui. Vaida Voevod, Iuliu Maniu aveau să declare că în principiu erau de acord cu dizolvarea Consiliului Dirigent, dar nu acceptau modalitatea prin care s-a procedat, deoarece reprezintă o desconsiderare a hotărârilor de la Alba Iulia.

În anii 20, Alexandru Vaida-Voevod își va menține ideile autonomiste și regionaliste, promovându-le prin articole, interviuri publicate în presa transilvăneană. În anii 30, liderul transilvănean se va apropia de regele Carol al II-lea și, treptat, va asuma viziunea autoritară a acestuia asupra statului. În contextul în care lumea politică românească se va radicaliza, extrema dreaptă și discursul antisemit devenind dominante, Vaida va aluneca spre naționalism și antisemitism. Între Vaida și „fratele Maniu” se va crea o falie profundă, care, în cele din urmă, datorită în principal regelui Carol, va genera părăsirea PNT de către primul și înființarea unei organizații politice naționaliste – Frontul Românesc. Frontul Românesc se pronunța pentru tratarea cu prioritate a elementului românesc în economie, societate și politică, prin introducerea așa-numitului principiu "numerus valachicus", conform căruia fiecare întreprindere și instituție trebuia să aibă în componența ei un număr de români egal cu ponderea acestora în populația țării.

Între personalitățile politice național-țărăniști care s-au înscris în Frontul Românesc se numărau: D.R. Ioanițescu, Aurel Vlad, Voicu Nițescu, Eduard Mirto, Emil Hațieganu, V.V. Tilea ș.a. Întemeierea Frontului Românesc nu a modificat echilibrul forțelor politice din România. În fond, lozinca naționalistă lansată de Vaida se regăsea, într-o formă sau alta, și în programul altor partide și organizații politice – L.A.N.C., Partidul Național Agrar, Partidul „Totul pentru Țară”. Evident, trecerea deschisă a lui Vaida de partea forțelor naționaliste a creat o anumită impresie, deoarece el fusese în trei rânduri șef de guvern. Dar Al. Vaida-Voevod n-a reușit să creeze o organizație politică puternică, să atragă după sine majoritatea organizațiilor P.N.Ț.

Am zis !

Bibliografie

1. Radu, Sorin, *Unificarea administrativă a României Mari în gândirea politică a lui Iuliu Maniu*, în „Annales Universitatis Apulensis”, Historica, Tom 2-3, 1998-1999, p. 15-27.
2. Scurtu, Ioan, *Istoria Partidului Național Țărănesc*, Editura Enciclopedică, București, 1994.
3. Idem, *Iuliu Maniu. Activitatea politică*, Editura Enciclopedică, București, 1994.
4. Stan, Apostol, *Iuliu Maniu. Naționalism și democrație. Biografia unui mare român*, Editura Saeculum I.O., București, 1997.